

ESITELMÄ AIHEESTA „PROLETARIAATTI JA SOTA” LOKAKUUN 1 (14) pnä 1914 ³³¹

LEHTISELOSTUS

Selostaja jakoi esitelmänsä kahteen osaan: nykyisen sodan luonteen selvittely ja sosialistien suhtautuminen tähän sotaan.

Sodan luonteen selvittäminen on marxilaiselle välttämätön edellytys, jotta hän voi ratkaista oman suhtautumisensa sotaan. Ja tällaista selvittämistä varten taas on ensinnäkin määritettävä, millaiset ovat tämän sodan objektiiviset olosuhteet ja sen konkreettinen tilanne. Tätä sotaa on käsiteltävä niissä historian olosuhteissa, joissa sitä käydään, ja vasta silloin voidaan määritellä oma suhtautuminen siihen. Muussa tapauksessa kysymyksen käsittelytapa olisi eklektinen eikä materialistinen.

Historiallisia olosuhteita, luokkien keskinäissuhteita y.m.s. vastaavasti sotaan suhtautumisen täytyy eri aikoina olla erilainen. Olisi järjetöntä kieltäytyä periaatteessa kerta kaikkiaan osallistumasta sotaan. Toisaalta on järjetöntä jakaa sodat puolustusluontoisiin ja hyökkäysluontoisiin. Vuonna 1848 Marx vihasi Venäjää siksi, että siihen aikaan Saksassa kansanvalta ei voinut voittaa ja kehittyä, liittää maata yhdeksi kansalliseksi kokonaisuudeksi, niin kauan kuin takapajuinen Venäjän taantumuksellinen koura uhkasi sitä.

Voidaksemme määritellä suhteemme nykyiseen sotaan, meidän tulee käsittää, missä se eroaa entisistä sodista, mitkä ovat sen erikoisuudet.

Onko porvaristo antanut tällaisen selityksen? Ei ole. Se ei ole sitä antanut eikä missään tapauksessa tule antaamaan. Siitä päätellen, mitä sosialistien keskuudessa tapahtuu, saattaisi luulla, ettei heilläkään ole käsitystä tämän sodan erikoisluonteesta.

Ja kuitenkin sosialistit ovat erinomaisesti selittäneet sen ja tienneet etukäteen sodan puhkeavan. Enemmänkin. Ei ole yhtään sosialistisen kansanedustajan pitämää puhetta, ainoatakaan sosialistisen sanomalehtikirjailijan kynästä lähtenyt artikkeliä, joka ei sisältäisi tätä selitystä. Tuo selitys on niin perin yksinkertainen, ettei siihen juuri kiinnitetä huomiota, mutta se tarjoaa kuitenkin avaimet oikean suhteen löytämiseksi tähän sotaan.

Nykyinen sota on imperialistinen, ja siinä juuri on sen perusolemus.

Tämän saamiseksi selville on tarkasteltava, mitä olivat edelliset sodat ja mitä on imperialistinen sota.

Lenin selosti melko seikkaperäisesti XVIII vuosisadan loppuvaiheen ja koko XIX vuosisadan sotien luonnetta. Kaikki ne olivat *kansallisia sotia*, jotka liittyivät kansallisten valtioiden muodostumiseen ja edistivät niiden muodostumista.

Nuo sodat merkitsivät feodalismien rappeutumista ja ilmensivät uuden, porvarillisen yhteiskunnan taistelua feodaalista yhteiskuntaa vastaan. Kansallisvaltio oli välttämätön vaihe kapitalismin kehityksessä. Taistelu kansakunnan itsemääräämisoikeuden puolesta, sen itsenäisyyden puolesta, kielenkäyttövapauden puolesta, kansanedustuston puolesta palveli tätä päämäärää — kansallisten valtioiden muodostamista — tätä kapitalismin tietyllä kehitysasteella välttämätöntä maaperää tuotantovoimien kehittymistä varten.

Tällaisia olivat luonteeltaan sodat Ranskan suuren valtakumouksen ajoilta aina Italian ja Preussin sotiin saakka.

Tämä kansallisten sotien tehtävä tuli täytetyksi joko itsensä kansanjoukkojen voimin tai Bismarckin välityksellä — osanottajien omasta tahdosta ja tietoisuudesta riippumatta. Että nykyaikainen sivilisaatio pääsisi voitolle, että kapitalismi saavuttaisi täydellisen kukoistuksensa, että koko kansa, kaikki kansakunnat tulisivat temmattua mukaan kapitalistiseen kehitykseen — siinä se tarkoitusperä, jota kansalliset sodat, kapitalismin alkuvaiheen sodat palvelivat.

Kerrassaan toista on imperialistinen sota. Eikä siitä ole ollut erimielisyyksiä minkään maan eikä minkään virtauksen sosialistien kesken. Kaikissa kongresseissa, kun on

käsitelty päätöslauselmia mahdolliseen sotaan suhtautumisesta, kaikki ovat aina olleet yhtä mieltä, että tämä sota on oleva *imperialistinen*. Kaikki Euroopan maat ovat jo saavuttaneet kapitalismin kehityksessä saman asteen, kaikki ne ovat jo saaneet aikaan sen mihin kapitalismi pystyy. Kapitalismi on jo saavuttanut korkeimman muotonsa eikä enää vie maasta toiseen tavaroita vaan pääomaa. Sen kansallinen kuori alkaa tulla sille ahtaaksi, ja nykyään käydään taistelua maapallon viimeisistä vapaista tilkuista. Kun XVIII ja XIX vuosisatojen kansalliset sodat merkitsivät kapitalismin alkua, niin imperialistiset sodat viittaavat sen loppuun.

Koko XIX vuosisadan loppu ja XX vuosisadan alku ovat kuluneet imperialistisen politiikan merkeissä.

Imperialismi on se, mikä lyö aivan erikoisen leimansa nykyiseen sotaan, erottaa sen kaikista aikaisemmista sodista.

Vain tarkastellen tätä sotaa sille leimaa antavissa historian olosuhteissa, niin kuin marxilaisen tulee tehdä, voimme tehdä selväksi, miten meidän tulee suhtautua siihen. Muussa tapauksessa käyttelisimme vanhoja käsitteitä ja perusteita, jotka soveltuvat muunlaisiin, entisiin oloihin. Tällaisiin vanhentuneisiin käsitteisiin kuuluu isänmaakisite ja ylempänä mainittu jako — puolustus- ja hyökkäyssodat.

Tosin nykyäänkin havaitaan todellisuuden elävässä kuvassa vielä vanhan värin täpliä. Niinpä kaikista sotaa käyvistä maista yksin serbialaiset taistelevat vielä kansallisen olemassaolonsa puolesta. Myöskään Intiassa ja Kiinassa luokkatietoiset proletaarit eivät voisi kulkea muuta kuin kansallisen kehityksen tietä, sillä heidän maansa eivät ole vielä muodostuneet kansallisvaltioiksi. Jos Kiina joutuisi käymään sitä varten hyökkäyssotaa, voisimme olla sille vain myötämielisiä, koska objektiivisesti se olisi edistyksellistä sotaa. Aivan samoin Marx saattoi vuonna 1848 propagoida hyökkäyssotaa Venäjää vastaan.

Joten XIX vuosisadan lopulle ja XX vuosisadan alulle on siis ominaista imperialistinen politiikka.

Imperialismi on kapitalismin sellainen tila, kun kapitalismi on tehnyt voitavansa ja alkaa kääntyä kohti rappiotaan. Tämä on erikoinen kausi todellisissa suhteissa eikä sosialistien aivoissa. Taistelua käydään jääneiden palojen

jakamisesta. Tämä on kapitalismin viimeinen historiallinen tehtävä. Kuinka kauan tämä kausi kestää, sitä emme voi sanoa. Tällaisia sotia saattaa tulla useitakin, mutta on tajuttava selvästi, että nämä eivät ole lainkaan sellaisia sotia, joita käytiin aikaisemmin, ja että sosialistien ratkaistavana olevat tehtävät muuttuvat vastaavasti.

Näiden uusien tehtävien ratkaisemiseksi proletaarinen puolue saattaa tarvita aivan toisentyyppejä järjestöjä.

„Weg zur Macht” * nimisessä kirjasessaan käsitellessään seikkaperäisesti ja huolellisesti taloudellisia ilmiöitä ja tehdessään niistä tuiki varovaisesti johtopäätöksiä Kautsky kirjoittaa, että ollaan astumassa vaiheeseen, joka ei lainkaan muistuta entistä rauhanomaista asteittaista kehitystä...

Nykyään on vaikeata sanoa, millainen tulee olla järjestön uuden muodon, joka olisi tämän vaiheen mukainen. Selvää on kuitenkin, että uusien tehtävien vuoksi proletariaatti joutuu luomaan uudenlaisia järjestöjä tai muuttamaan entisiä. Sitä järjettömämpi on saksalaisilla sosialidemokraateilla niin perin selvästi ilmenevä pelko, että järjestö joutuu hunningolle, sitä järjettömämpi on tuo legaalisuuden säilyttäminen hinnalla millä hyvänsä. Tiedämme, että Pietarin komitea on julkaissut illegaalisen sodanvastaisen lehtisen ³³². Samoin ovat tehneet Kaukasian järjestö ja eräät muut Venäjän järjestöt. Ulkomaillakin voidaan varmasti menetellä samoin eikä katkaista yhteyksiä.

Legaalisuus on tietysti erittäin arvokas asia, eikä Engels suotta sanonut: „Herrat porvarit, rikkokaa ensimmäisinä legaalisuutenne!” ³³³ Se, mitä nykyään tapahtuu, opettaa ehkä saksalaisia sosialidemokraatteja, sillä hallitus, joka on aina kerskaillut legaalisuudellaan, on häikäilemättä rikkonut sen kautta linjan. Tässä mielessä Berliinin komendantin julkea päiväkäsky, jonka hän pakotti julkaisemaan „Vorwärtsin” etusivulla ³³⁴, saattaa koitua hyödyksi. Mutta kun „Vorwärts” itse lakkautusuhkan edessä luopui luokkataistelusta ja lupasi olla kajoamatta siihen sodan loppuun saakka, niin se teki siten itsemurhan. Se on kuollut, niin kuin pariisilainen „Golos” ³³⁵, nykyään Euroopan paras

* — „Tie valtaan”. Toim.

sosialistinen lehti, aivan oikein huomautti. Mitä useammin ja enemmän olen erinnyt mielipiteissä Martovista, sitä selvemmin on minun sanottava, että tämä kirjoittaja tekee nykyään nimenomaan sitä, mitä sosialidemokraatin on tehtävä. Hän arvostelee maansa hallitusta, hän paljastaa maansa porvaristoa, hän sätii maansa ministereitä. Mutta sellaiset sosialistit, jotka ovat riisuutuneet aseista oman maansa hallituksen edessä ja harjoittavat toisen maan ministereiden ja hallitsevien luokkien paljastamista ja häpäisemistä, esittävät porvarillisten kirjoittajain osaa. Ja Südekum itse esiintyy todellisuudessa Saksan hallituksen asiamiehenä, niin kuin toiset esittävät samanlaista osaa ranskalais-venäläisten liittoutuneiden suhteen.

Sosialistit, jotka eivät ole käsittäneet, että tämä sota on imperialistinen, eivätkä tarkastele sitä historialliselta kannalta, eivät ymmärrä tätä sotaa laisinkaan, vaan saattavat kuvitella sitä lapsellisen naiivisti sellaiseksi tapahtumaksi, että yöllä toinen tarttui toista kurkkuun ja naapurit joutuvat pelastamaan hyökkäyksen uhria taikka pelkurimaisesti sulkeutumaan „lukkojen taakse” (Plehanovin sanonta) tappelulta.

Älkäämme salliko petkuttaa itseämme ja älkäämme antako porvarillisten neuvojen selittää sotaa näin yksinkertaisesti, että muka elettiin kaikessa rauhassa, sitten toinen hyökkäsi ja toinen puolustautuu.

Tov. Lenin luki otteen Luzzatin kirjoituksesta, joka on julkaistu eräässä italialaisessa lehdessä. Tässä kirjoituksessa italialainen poliitikko iloitsee, että suureksi voittajaksi sodassa on osoittautunut... isänmaa, isänmaa-käsite, ja hokee: pidettäköön mielessä Ciceron sanat, että „kansalaissota on mitä suurin vitsaus”.

Kas sellaista ovat porvarit ehtineet saada aikaan, se heitä eniten liikuttaa, eniten ilahduttaa ja siihen he ovat käyttäneet runsaasti varoja ja ponnistuksia. He yrittävät uskotella meille, että tämä on samaa vanhaa, tavallista, kansallista sotaa.

Sitä se ei kuitenkaan ole. Kansallisten sotien kausi on ollut ja mennyt. Käynnissä oleva sota on imperialistinen, ja sosialistien tehtävänä on muuttaa „kansallinen” sota kansalaissodaksi.

Me kaikki olimme odottaneet tätä imperialistista sotaa ja valmistautuneet sen varalta. Ja koska asia on näin, ei

ole lainkaan väliä, kuka hyökkäsi; kaikki olivat valmistautuneet sotaan ja hyökkäsi se, joka sillä hetkellä piti sitä edullisimpana.

Sitten тов. Lenin ryhtyi määrittelemään isänmaa-käsitettä sosialistisesta näkökulmasta.

Tämä käsite on määritelty tarkasti ja selvästi „Kommunistisen Manifestin” loistavilla sivuilla, jotka kokemus on todistanut täydellisesti paikkansa pitäviksi ja todennut oikeiksi. Lenin luki „Kommunistisesta Manifestista” otteen, jossa isänmaa-käsitettä tarkastellaan historiallisena kategoriana, joka vastaa yhteiskunnan kehitystä sen tietyissä vaiheissa ja käy sittemmin tarpeettomaksi. Proletariaatti ei voi rakastaa sitä, mitä sillä ei ole. Proletariaatilla ei ole isänmaata.

Mitkä ovat sosialistien tehtävät tässä sodassa?

Tов. Lenin luki Stuttgartin päätöslauselman, joka sittemmin vahvistettiin vielä ja täydennettiin Kööpenhaminassa ja Baselissa³³⁶. Tässä päätöslauselmassa on osoitettu selvästi keinot, joita sosialistien tulee käyttää taistelussa sotaan vieviä pyrkimyksiä vastaan, sekä heidän velvollisuutensa sotaan nähden kun se on jo puhjennut. Nämä velvollisuudet määräytyvät Venäjän vallankumouksen ja Pariisin Kommuunin esimerkeistä. Stuttgartin päätöslauselma on laadittu varovasti, huomioimalla kaikenlaiset rikoslait, mutta tehtävä on siinä osoitettu selkeästi. Pariisin Kommuuni oli kansalaissotaa. Missä muodossa, milloin ja missä — se on eri asia, mutta työmme suunta on määritelty selkeästi.

Tästä näkökulmasta тов. Lenin tarkastelee sitten niitä kantoja, joille eri maiden sosialistit ovat todellisuudessa asettuneet. Serbialaisten lisäksi ovat venäläiset täyttäneet velvollisuutensa, kuten italialainen „Avanti” * mainitsee, sitä täyttää myös Keir Hardie, joka paljastaa Edward Greyn politiikkaa.

Koska sota on alkanut, ei sitä enää voida kiertää. On mentävä ja suoritettava sosialistin tehtävät. Sodassa ihmiset ajattelevat ja miettivät kaiketi vieläkin enemmän kuin „kotona”. Mentäköön sinne ja järjestettäköön siellä proletariaattia lopullisen päämäärän saavuttamiseksi, sillä

* — „Eteenpäin”. *Toim.*

onhan utopiaa ajatella, että proletariaatti saavuttaisi päämääränsä rauhanomaista tietä. Kapitalismista ei voida siirtyä sosialismiin särkevästi kansallisia puitteita, niin kuin ei feodalismista voitu siirtyä kapitalismiin ilman kansallisia aatteita.

*„Golos“ №№ 37 ja 38,
lokakuun 25 ja 27 pnä 1914*

*Julkaistaan
„Golos“ lehden tekstin mukaan*
